

Devletin anlamı ve hükümet

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Sonunda müdahale edildi ve hapisanelere girildi. Bu eylem, 'ölüm orucu' gibi çok ciddi bir sürecin arkasından geldi. Ölüm orucu kavramını yeterince bilmiyoruz. Bu olgu bizi beden, özne, onun sahibi gibi kavramlarla yüz yüze

getiriyor. Fakat orada bitmiyor. Ardından etik tartışmalar başlıyor ve işin o yanı hukukla tıbbi bir çatışmaya itiyor. Hepsinin üstünde de devletin o sürece ve özneye müdahale etme sorunsalı ('sorun'u değil) var. Bedenle devlet, özneye iktidar arasındaki etkileşim, bu bizim hemen hemen hiç bilmediğimiz konu, bu ateş topu şimdi kucağımızda duruyor. Bu kavramları tartışacağız. Ama ben şairin sözleriyle söylemek gerekirse, 'kan var bütün kelimelerin altında' denebilecek bir dönemde, bu 'devlet' meselesine değinmek istiyorum.

Dikkat ediyorum, bu sürecin başından beri nerede bir tartışma yapmamız gerekse, devleti kendimize nesne olarak seçiyoruz. Devlet neredeyse her şeyin hâkimi, fakat bir o kadar da her şeyin dışında. Devlet adeta

erişilmez, ne olduğu, nerede bulunduğu bilinmez bir olguya, bir gerçekliğe dönüşmüş durumda. Söz konusu edilmesi gereken hükümet olduğu zaman da devlete yöneliyoruz. Hükümetin kendisi de kendisini devreden çıkarmış, o da devlete atıfta bulunuyor. Neredeyse ortada bir hükümet yok, o 'her yerde hazır ve nazır' (omnipotent), meçhul devlet var.

Bu bizim siyasal kültürümüzü yansıtan bir durum denebilir; zaten denmekte ve devam edilmektedir: Sivillik kavramının tanınmadığı, hükümetlerin kamusal-özel ayrışmasını hem sağlayan, hem de o alanları birbirine bağlayan aracı kurumların bir uzantısı olarak ortaya çıkmadığı bir tarihin sonucu olarak bakıldığında bu durum doğaldır. Ne var ki, bütün gerçekliğine karşın, bunun ne kadar doğru bir çözümlenme ve yargı olduğu üstünde de hemen hiç durulmadı. Dolayısıyla ben bu okumanın, yani devleti her şeyin ötesinde bir tarihsel özne olarak gören ve devlete dokunulmazlığı ona tarihin yüklediği bir nitelik gibi kabul eden, öylelikle de bu durumu meşrulaştıran yaklaşımın yanlış olabileceğini düşünüyorum. En azından bunun sorulması gereken bir soru olduğu kanısındayım. Çünkü bu anlayışın zaman içinde ve entelektüel bir yargı olarak kurulduğu ve

yerleştirildiği kanısındayım. 'Güçlü devlet', 'aşkınsalci (transcendental) devlet' son kertede ne demek? Bu acaba bir gerçeğin saptanması mı? Yoksa bu bir onama mı?

İkinci duruma söylenecek fazla bir şey yok, fakat gerçek galiba orada düğümleniyor. Yani, devletin güçlü ve dokunulmaz olması tarihselleştiriliyor ve bu bir 'kült' olarak, bir din olarak toplumsal hale getiriliyor. Bir süre sonra da gerçeğin o olduğuna inanılıyor. Eğer bu doğruysa bir kere devletin öznelere arası iktidar savaşının bir sonucu olduğunu söyleyen görüş bütün sert ve yumuşak tonlarıyla devre dışı bırakılıyor. İkincisi, eğer gene bu doğruysa, bütün bir modernite süreci de yok sayılıyor demektir. Tarihsel bir gerçek hiçbir dönüşüme uğramadan, bütün feodal yüküyle modern zamanlarda da aynen devam ediyor mu diyeceğiz? Bu olağaksız olduğuna göre, mevcut yaklaşımın devleti bir 'retorik' ve 'metafora' dönüştürmekten başka galiba hiçbir yararı yok. O zaman doğan boşlukta herkes bildiğini yapıyor.

Malraux, 'Bir insan hayatı, hiçbir şeydir ama hiçbir şey bir insan hayatı olamaz' diyordu. Son zamanlarda hiç aklımdan çıkmayan bu sözü anlamak için devlet olgusunu, bu dediğim noktadan ele almak ve her sorunu hükümet bağlamında tartışmak bir zorunluluktur!